

Radivoj Rehar:

Božični sonet

Spet angel božji vsem ljudem oznanja —
od belih mest do revnih vaških koč —
spomin na ono betlehemsko noč,
ko splnil se je sen pričakovanja.

Spet vdano ves se svet Gospodu klanja,
ki je pršel ljubav oznanjujoč,
spet véruje v njegovo večno moč
in spet o miru in o sreči sanja.

O daj, Gospod, da sen ne bo le sen
in up v svetlejši dni ne bo prevara,
da vera naša nas ne razočara!

Odreši bede težkih nas bremen,
pomiri z bratom sprtega spet brata,
odpri v srečnejši, lepši čas nam vrata!

V božični noči

Skrivnostni običaji na Koroškem,
na Pohorju in v Prlekiji.

V današnji dobi, ko je boj za obstanek vedno težji, bi pričakovali, da bodo začele popuščati tudi lepe domače navade, kakor je izginilo že obilo starih narodnih običajev. Toda izkušnje zadnjih let kažejo, da so se n. pr. božični običaji v Sloveniji v polni meri ohranili. Opažamo celo, da se n. pr. na Pohorju in Kozjaku ob nazadovanju lesnega gospodarstva, vera v učinkovitost raznih starih običajev celo utrjuje.

Najstarejša priča slovenskih božičnih običajev je naš Valvazor, ki l. 1693 v svoji zgodovini omenja in popisuje tri svete večere (pred Božičem, pred Novim letom in pred Tremi kralji). Poroča kot posebno zanimivost, da se takrat v drobno testo namaže med in se potrosi z orehi, st sne in zvije ter speče in sne pod imenom »potica«. Poleg tega opisuje »poprtnik« (bel božični kruh) in znano blagoslovljanje hiše in sramb z vodo in kadilom. Tudi »koledniki« so takrat že hodili od hiše do hiše.

V 18. in 19. stoletju so se prej enotni slovenski božični običaji razkrojili v razne navade, ki so tem bolj fantastične, čim bolj so kraji oddaljeni od prometa.

Koroški Slovenci imajo zanimive običaje. Na sveti večer gre gospodar in blagoslovi hišo in živino. Hlapci in dekleta med zvonjenjem k polnočnici vlivajo raztopljen svinec v vodo, da zaznajo za svojo usodo v prihodnjem letu. Na dan sv. Tomaža (21. dec.) imajo vero, da tisto dekle, ki se zvečer po telesu umije in z levo nogo v posteljo zleze, v sanjah zagleda svojega bodočega moža.

V Labudu pospravijo v božičnem času vso kuhinjsko posodo pod mizo in jo oklenijo z verigo, da bo pr hodnja žetev obilna in bi bila gospodinja srečna. Na vrata narišejo tri križe in pa moro.

Korošci verjamejo, da med polnočnico vlivajo d'vji lovci svoje kroge. Tudi živina v tem času govori v hlevu. V sveti noči je videti na pokopališču sence tistih ljudi, ki bodo drugo leto v fari umrli.

Vet'a in jasna božična noč kaže na slabo letino in nesreče. Duše tistih, ki umrjejo na sveti dan, gredo naravnost v nebesa.

Tudi v Prlekiji pravijo, da tisti umrje, ki na poti od polnočnice pade. Za poslušanje živine pa je treba praprotovo seme v čevlji dati.

Na sv. post (dan pred Božičem) bežijo dekleta po obedu po drva in si jih hitro naložijo; katera polena na pare prinese se bo tisto leto omožila.

V Slov. goricah pravijo, da morajo na sv. večer, ko »Zdravo Marijo« zvonijo, bežati iz hiše pod slivo in tam moiti.

Ako slišijo med tem v skednju ropot, bo tisto leto nekdo pri hiši umrl. Kdor to noč ob 11. uri na pokopališču pod križem stoji, vidi vse tiste, ki bodo prihodnje leto umrli.

Na sv. večer hod'jo prisluškovat k meji. Če se zasliši godba, bo pri sosedu gostilja, če se zasliši zabijanje krste, bo nekdo umrl.

Na sv. večer se pri studencu spremeni voda v vino, ravno med povzdigovanjem pri polnočnici. Zato je treba sestri na studenec in — moliti.

Važen je pohorski običaj, ki dek'etom prorokuje možitev s fantom. Na sv. večer mora ujeti žabo, jo odreti in zakopati v zemljo. Ako žaba snejo mravlje, ga ne dobi, če pa ostane žaba cela, pa jo fant poroči že v prihodnjem predpustu!

Drago B.:

Balonček

Vese a bož'čna zgodba.

Pri Pipčevih je pač bilo že od nekdaj tako, da brez večjih in manjših prepričkov ni bilo miru v hiši. Zakonca Ana in Ožbalt Pipec sta si bila pač vedno navzkriž: če je ona rekla »belo«, je on trdil »črno« in seveda obratno. Lanski božični večer pa je vendar prisilil Ožbalta Pipeca, da je prvič po poročnem »da« pritrtil svoji boljši po'ovici.

Preljubi Bog je namreč osrečil presrečna zakonca s hčerko Milko in sinom Draškom. Hčerka je bila dokaj starejša in baš, ko je začel Draško trgati hlače po šolskih klopih, se je Milka zagledala v poročnika Miliča, poročnik Milič pa v Milko. In ker sta bila oba ene misli, da se morata čim prej poročiti, je Milka ta lepi načrt razodela staršem. Ker pa je mama rekla »da«, je papa, zvest svojim načelom, rekel »ne«. In pri tem je osta o. Uboga Milka in njen poročnik Milič!

Na božični večer je pripravljala Milka v salonu božično drevo. Mama Ana pa je sedela v fotelju in monotono čitala neko spiritistično razpravo. Kajti specialiteta mame Ane je bil spiritizem. M'sli-la je, da jo Milka posluša. Ko pa je videla, da se Milka solzi, je stopla k nji.

»Ja, moj Milkec, kaj pa jokaš?«
Milka se je zaupno obrnila k mami.
»Mama, daj no, reci še enkrat papanu in ga lepo prosi. Mogoče se bo dal vsaj nočjo pregovoriti!«
»Bom,« je potolažila Mi'ko ma'ma.
»Ampak nočjo ga bom prišla trdo, dedca s'itega!«

Dekle je hvaležno pogledalo mamo.
»Ah mama, ti si mi tako dobra. Nikoli ti ne pozabim tega!«
»Že dobro! Zdaj pa grem kar nad nje-ga!«

In mama je z odločnimi koraki šla nad soproga. Sedel je v svoji sobi in pušil debe'o cigaro.

»Ožbalt, prosim, nekaj bi rada s teboj govorila!«

Soprog se je sitno obregnil: »Kaj je zopet? Ali zopet kaka spiritistična seja?«

»Ne,« je užaljeno rekla soproga. Nato pa je takoj napela struno in pričela pripovedovati o Milkini detinjski dobi in o njeni bodoči sreči.

»Glej Ožbalt, najbolje jo preskrbiš, če jo dobro poročiš. In Mi'č je vendar dobra partija. Pusti ji torej, naj se vzameta. Saj on ni takšen kot so drugi. Srečna bosta, srečnejša, od naju. Usliši ji torej prošnjo, vsaj nočjo!«

Ožbalt je še parkrat puhnil v zrak in nato s čudovito mirnostjo spravil skozi zobe svoj odločni »Ne!«

Soprogji so od jeze stopile solze v oči.

»Živina! Svoji edini hčerki, pa ne izpolniš želje. Ali te nič ni sram? Oh, kaj si le misli tvoj rajni brat Jurij. Njegovi ljubljenci, pa ne izpolniš želje. Ožbalt, daj, privoli!«

»Ne!«

»Že prav, Ožbalt. Ti bo že rajni brat Jurij povedal svoje. Naprosim ga pri prihodnji spiritistični seji. Ti garantiram!«
Ožbalt se je neverno nasmehnil.

»Kar naj, prosim! Ampak, da te le ni sram, da vlačiš pokojnega vedno po zobeh in spiritističnih mizah. Moja zadnja beseda je: ne!«

Jezno je gospa Pipčeva zaloputnila za seboj vrata. Ožbalt pa je vrgeel za njo nekaj laskavih besed in nato pušil dalje.

Na hodniku se je sinček Draško igral z balončkom. Metal ga je v zrak, toda balonček, že napol prazen, ni hotel več kvišku. Živčno razdražena mama je nahrulila Draška, mu vzela balonček in ga vrgla v Ožbaltovo knjižnico. Seveda se je Draško hrupno zajokal, kar pa ni nič pomagalo. S par kepki bunkami ga je mama spodila v kuhinjo. Tam pa si je še nad služk'njo ohladila svojo jezo.

Soprog Ožbalt je postal po dvogovoru s soprogo zelo slabe volje in je čez čas odšel v svojo knjižnico, da se porazvedri s kako knjigo.

»Ha, in mene straši z rajnim bratom!« je mrmral, tipaje po temi, da bi prišel do pisalne mize in luči.

»Ubogi, rajni Jurij, ko bi ti res lahko prišel, potem bi...«

Nenadoma pa mu je zastala beseda. S tipajočimi rokami je zadel ob nekaj mehkega. Obstal je kakor ukopan.

»Ah, nesmisel,« se je hrbatil. »Saj ni nič!«

Z iztegnjenimi rokami je hotel naprej. Toda, sv. Ožbalt, pomagaj! Znova je zadel ob nekaj mehkega, lahkega. Obšel ga je strah in spomnil se je Anine grožnje o bratu. Hotel je prijeti za to mehko-bo, a lahka stvar se mu je izmuznila iz rok. Prčel se je tresti in sam je čutil, da mu vstajajo lasje. — Domislil se je užigalic. Segel je v žep in skušal ukresniti. A roka se mu je tresla, in tako se mu je ukresnila šele četrta vžigalica.

Z izbuljenimi očmi je zastrmel v temo. Le kratek hip je videl tik pred seboj, v svitu vžigalice, nekaj velikega, okroglega in rdečega.

Nato pa, — kratek pok, — visok plamen in par utrinkov. Ožbalt je bil zopet v temi. Urno je skočil skozi vrata in po hodniku v salon. Tu se je naslonil, ves poten in prestrašen na vrata. S komaj slišnim glasom je zajecjal:

»Ja! Ja, Ana!«

Soproga ga je gledala začudeno, a že je plani k njej.

»Jurij se mi je javil, — telefoniraj Miliču, naj pride takoj! — Milka, tvoj je —!«

Milka je vsa srečna nekaj zajecjala in nato burno objela papana.

Kmalu nato je prihitel poročnik Milič in pod božičnim drevescem so siavili zaroko.

Mali Draško pa se je ob kupu novih igrač mahoma spomnil balončka, ki mu ga je vzela mama in se skrivaj splazil iz salona v knjižnico.

In ko je bilo razpoloženje vseh najlepše, se je pojavil na vratih Draško ves v solzah, noseč v roki bedne ogorke balončka.

»Mo-o-oj balooonček...!«

Zakonca Ana in Ožbalt Pipec sta se začudeno spogledala in hipoma se je obema posvetilo. A sta topot oba diskretno molčala.

Milka in njen zaročenec pa sta obljubila Drašku nov, velik balonček.

Robinson našega časa

Na avstralskem otoku Deliverance, južno Nove Gvineje, je nedavno umrl mož, ki je živel tam petintrideset let kot moderen Robinson. O tem čudnem človeku, rodom Dancu, so si pripovedovali ribiči in iskalci biserov na sosednjih otokih čudne reči. Kako je prišel na otok, o tem ni znano nič gotovega; pravijo, da se je v viharju razbila njegova ladja in se je od vse posadke edino on rešil; mogoče pa je tudi, da je prostovoljno postal puščavnik.

Dejstvo je, da se je »stari Harry« — pod tem imenom je bil znan po okoliškem otočju, naselil pred več ko tremi desetletji na skoro neznanem otočju Deliverance, ki meri jedva dva štirjaška kilometra. Imel je s seboj psa, par kokoši in kos pločevine. To pločevino je porabil za streho koč, ki si jo je zgradil sam. In je tako samcat in srečen živel v svojem raj, obdanem od koralnih čer. Živeža mu ni primanjkovalo, saj je tam mnogo kokosovih pa'm, po zalivih polno rib, in tudi dober studenec je na otoku. Mož pa ni živel popolnoma sam, včasih ga je le obiskal kak ribič z bližnjih otokov in mu prinesel kako darilo, srajco, hlače, malo čaja ali tobaka. Ampak Harry takih reči niti ni potreboval, to je dokazal med svetovno vojno, ko živa duša ni prišla več na njegov otok.

In ko so po tej dobi spet prijadrali prvi biserolovci k temu otoku, radovedni, kako kaj gre Harryju, ki je bil takrat star že blizu sedemdeset let, so našli moža pri najboljšem zdravju. Vihra svetovne vojne je šla mimo njegovega otoka, ne zapustivši sledov. Samo obleka starega moža je bila razpadla med tem v cunje; pa si je iz velike angleške zastave skrotil novo. S to pisano zastavo, ki jo je nosil kakor rimsko togo, dolgimi belimi lasmi in dolgo brado je izgledal uprav fantastično. V dobi vojne si je bil zlomil roko, a si jo sam spet uravnal, tako da se mu je dobro pozdravila. Ker sta mu med tem pošla čaj in tobak, si je pomagal z raznimi zelišči. Sleherni dan ob gotovi uri je hodil ribarit: ribe je lovil z ostmi. Nato si je pripravil kosilo. V ostalem je porabjal dan, da je hodil po vodo, nabiral gorivo, jajca kornjač, kokosove orehe in druge sadeže. Poleg tega je moral vedno skrbeti, da mu ni ugasnil ogenj, ki je skoz petintrideset let neprenehoma gorel. Kadar je imel kaj več prostega časa, se je zabaval s svojim psom — bil je to že njegov tretji pes in star menda že petnajst let, — ali pa s svojimi kokoši ali pa se je bavil z dvema problemoma, s katerima se je v svoji samotji vedno be-li glavo.

Nekdaj v svoji mladosti se je bil naučil neko mornariško pesem, ki je imela štiri kitice, on pa je znal samo prve tri kitice. Na četrto pa se nikakor ni mogel več spomniti, najsi je še tako napejal možgane. In to ga je jezilo. Pa kadar ga je kak ribič obiskal, je bilo prvo, kar ga je vprašal, ali zna četrto kitico tiste stare mornariške... Ampak nihče mu nikoli ni vedel tega povedati. Stari Harry pa ni izgubil upanja, da se bo nekega dne spomnil na tisto kitico.

Druga zadeva, s katero je imel veliko opraviti, je bil rodovnik evropskih vadarjev. To je vedel vse na pamet: kdaj se je kateri vladar rodil, kdaj oženil, kdaj nastopil vladu itd. itd. Skratka: imenitno se je spoznal v tem, — dokler ni prišla svetovna vojna. Ta mu je vse to znanje zmešala...

Vsa dolga leta, ki jih je preživel samotar Harry na otoku, ni bil nikoli bolan. Njegovo življenje je bilo tako mirno in urejeno in njegova hrana, obstoječa iz kokosovih orehov, sadja, jajc in rib, tako zdrava, da ni imel nikoli nobenih težav. Ampak nekoč je le zbolel in sicer močno, tako da je stari mož zaskrbel celo avstralske oblasti, ki so ga posale v mornariški azil na Thursdayske otoke. Lovec na rajске ptice Roche je dobil takrat nalog, da odpravi starega puščavnika tjakaj. Pa se je Harry poslovil od svojega otoka, njegovo borno imovino so spravili v čon, in šlo je tja na Thursdayske otoke. Toda moderni Robinson povratka v civilizacijo ni prenesel. In je že čez par tednov tako pro-